



Socialdepartementet
Socialförsäkringsenheten

Ändringar i lagstiftningen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen

1 Inledning

I denna promemoria lämnas förslag som innebär förlängd giltighet av bestämmelserna om fortsatt utbetalning av sociala trygghetsförmåner till personer i Förenade kungariket samt bestämmelserna om ersättning för vissa vårdkostnader i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen. Bestämmelserna, som har sin grund i att Förenade kungariket har meddelat sin avsikt att lämna Europeiska unionen (EU), trädde i kraft den 29 mars 2019 och är begränsade i tid, för närvarande till utgången av 2019. Förenade kungariket har ännu inte godkänt det framförhandlade utträdesavtalet. I händelse av ett avtalslöst utträde är unionsrätten inte längre tillämplig i förhållande till Förenade kungariket. Det har mot denna bakgrund bedömts vara av vikt att enskilda ska ha tid till omställning i händelse av ett avtalslöst utträde då unionsrätten slutar gälla. En sådan omställningstid inbegriper möjligheten att fatta väl avvägda beslut om sin situation.

Utträdesprocessen har dragit ut på tiden och det är ännu oklart hur utträdet kommer att ske, vilket påverkar de tidsbegränsade bestämmelserna i nämnda lag. Det föreslås att rätten att fortsatt få vissa sociala trygghetsförmåner utbetalda ska gälla under sex månader efter den månad då Förenade kungariket har lämnat EU utan ett utträdesavtal. Vidare föreslås att bestämmelserna som avser ersättning för vissa vårdkostnader ska gälla om en ansökan har kommit in till Försäkringskassan senast vid utgången av den ovan angivna perioden.

I nära anslutning till ikraftträdandet av lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/500 om fastställande av beredskapsåtgärder när det gäller samordning av de sociala trygghetssystemen efter Förenade

kungarikets utträde ur unionen. Förordningen reglerar skyldigheter för EU:s kvarvarande 27 medlemsstater vad gäller samordning av sociala trygghetsförmåner vid ett avtalslöst utträde. Bestämmelserna i lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungarikets har lämnat Europeiska unionen överlappar förordningens bestämmelser i viss utsträckning. För att undvika en dubbelreglering föreslås att vissa bestämmelser i nämnda lag inte ska gälla personer som omfattas av förordning 2019/500.

Promemorian har utarbetats inom Socialdepartementet.

Innehåll

1	Inledning	1
2	Författningsförslag	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2019:169) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen.....	9
3	Bakgrund	11
3.1	Beredskapsåtgärder inför Förenade kungarikets utträde ur EU	11
3.2	Regelverk för fortsatt rätt till sociala trygghetsförmåner i händelse av ett avtalslöst utträde.....	13
3.2.1	Nationella bestämmelser om fortsatt utbetalning av sociala trygghetsförmåner samt ersättning för vissa vårdkostnader.....	15
3.2.2	Nationella bestämmelser säkerställer rätten till fortsatt sammanläggning av intjänade perioder i Förenade kungariket och beaktande av likvärdiga förmåner m. m.....	16
3.3	Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av beredskapsåtgärder när det gäller samordning av de sociala trygghetssystemen efter Förenade kungarikets utträde ur unionen.....	17

4	Överväganden och förslag	19
4.1	Perioden för att möjliggöra omställning i samband med ett avtalslöst utträde ändras	19
4.2	Vissa anpassningar till EU-förordningen om beredskapsåtgärder när det gäller samordning av de sociala trygghetssystemen görs	22
4.3	Det tydliggörs att vissa bestämmelser endast gäller vid ett avtalslöst utträde	24
4.4	Vissa andra ändringar görs	25
4.5	Ikraftträdande	26
5	Konsekvenser	27
5.1	Finansiella konsekvenser och konsekvenser för individen.....	27
5.2	Konsekvenser för Pensionsmyndigheten.....	28
5.3	Konsekvenser för Försäkringskassan.....	28
5.4	Konsekvenser för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och för arbetslöshetskassorna.....	29
5.5	Övriga konsekvenser.....	29
6	Författningskommentar	31
6.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen.....	31
6.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2019:169) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen	34

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 2–4, 5 och 6 §§ lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Bestämmelsen om likställande av förmåner, inkomster, omständigheter eller händelser i artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 i lydelsen enligt kommissionens förordning (EU) 2017/492 ska fortsätta att tillämpas avseende förmåner eller inkomster som har förvärvats och omständigheter eller händelser som har inträffat före den tidpunkt som Förenade kungariket lämnade EU.

Bestämmelsen om likställande av förmåner, inkomster, omständigheter eller händelser i artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004, i lydelsen enligt kommissionens förordning (EU) 2017/492, ska fortsätta att tillämpas avseende förmåner eller inkomster som har förvärvats och omständigheter eller händelser som har inträffat före den tidpunkt som Förenade kungariket lämnade EU utan ett utträdesavtal.

Första stycket gäller inte för personer som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/500 av den 25

mars 2019 om fastställande av beredskapsåtgärder när det gäller samordning av de sociala trygghetssystemen efter Förenade kungarikets utträde ur unionen.

3 §

Bestämmelserna om sammanläggning av perioder i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 i lydelsen enligt kommissionens förordning (EU) 2017/492 ska fortsätta att tillämpas avseende försäkrings-, anställnings- eller bosättningsperioder eller perioder av verksamhet som egenföretagare som har fullgjorts före den tidpunkt som Förenade kungariket lämnade EU.

Bestämmelserna om sammanläggning av perioder i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004, i lydelsen enligt kommissionens förordning (EU) 2017/492, ska fortsätta att tillämpas avseende försäkrings-, anställnings- eller bosättningsperioder eller perioder av verksamhet som egenföretagare som har fullgjorts före den tidpunkt som Förenade kungariket lämnade EU *utan ett utträdesavtal.*

Första stycket gäller inte för personer som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/500.

4 §

En person som före den tidpunkt som Förenade kungariket lämnade EU hade rätt att få eller fick en förmån utbetald i Förenade kungariket med stöd av 5 kap. 17 a *eller* 18 § socialförsäkringsbalken har fortsatt rätt att få förmånen utbetald utan minskad ersättning och utan hinder av att Förenade kungariket har lämnat EU, förutsatt att den enskilde

En person som före den tidpunkt som Förenade kungariket lämnade EU *utan ett utträdesavtal* hade rätt att få eller fick en förmån utbetald i Förenade kungariket med stöd av 5 kap. 17 a, 18 *eller* 18 a § socialförsäkringsbalken har fortsatt rätt att få förmånen utbetald utan minskad ersättning och utan hinder av att Förenade kungariket har lämnat EU, för-

inte omfattas av ett annat tredjelands lagstiftning och att övriga omständigheter är oförändrade. Vid beräkning av förmånerna ska 67 kap. 16 och 17 §§ och 81 kap. 9 § socialförsäkringsbalken tillämpas.

utsatt att den enskilde inte omfattas av ett annat tredjelands lagstiftning och att övriga omständigheter är oförändrade. Vid beräkning av förmånerna ska 67 kap. 16, 16 a, 17 och 17 a §§ och 81 kap. 9 och 9 a §§ socialförsäkringsbalken tillämpas.

Rätten att få en förmån utbetald gäller till utgången av den sjätte månaden efter den månad då Förenade kungariket har lämnat EU, dock senast till utgången av 2020.

5 §

En person och dennes familjemedlemmar som före den tidpunkt som Förenade kungariket lämnade EU hade rätt att få eller fick en förmån utbetald i Förenade kungariket med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 i lydelsen enligt kommissionens förordning (EU) 2017/492 har fortsatt rätt att få förmånen utbetald utan minskad ersättning och utan hinder av att Förenade kungariket har lämnat EU, förutsatt att den enskilde och dennes familjemedlemmar inte omfattas av ett annat tredjelands lagstiftning och att övriga omständigheter är oförändrade. Förmånen ska minskas med motsvarande förmån som utges från Förenade kungariket.

En person och dennes familjemedlemmar som före den tidpunkt som Förenade kungariket lämnade EU utan ett utträdesavtal hade rätt att få eller fick en förmån utbetald i Förenade kungariket med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004, i lydelsen enligt kommissionens förordning (EU) 2017/492, har fortsatt rätt att få förmånen utbetald utan minskad ersättning och utan hinder av att Förenade kungariket har lämnat EU, förutsatt att den enskilde och dennes familjemedlemmar inte omfattas av ett annat tredjelands lagstiftning och att övriga omständigheter är oförändrade. Förmånen ska minskas med motsvarande förmån som utges från Förenade kungariket.

Första stycket gäller dock inte för arbetslöshetsersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Rätten att få en förmån utbetald gäller till utgången av den sjätte månaden efter den månad då Förenade kungariket har lämnat EU.

Första och andra styckena gäller inte för arbetslöshetsersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

6 §

Utan hinder av att Förenade kungariket har lämnat EU är bestämmelserna om ersättning av utgifter för vårdförmåner i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 i lydelsen enligt kommissionens förordning (EU) 2017/492 och bestämmelserna i lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet tillämpliga för

Utan hinder av att Förenade kungariket har lämnat EU *utan ett utträdesavtal* är bestämmelserna om ersättning av utgifter för vårdförmåner i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004, i lydelsen enligt kommissionens förordning (EU) 2017/492, och bestämmelserna i lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet tillämpliga för

1. vård som har inletts och avslutats i Förenade kungariket före den tidpunkt som Förenade kungariket lämnade EU, och

2. vård som har inletts i Förenade kungariket före den tidpunkt som Förenade kungariket lämnade EU och som fortfarande pågår efter denna tidpunkt på grund av att vården av medicinska skäl inte tillfälligt går att avbryta och återuppta i Sverige.

Första stycket gäller endast om en ansökan har kommit in till Försäkringskassan senast vid utgången av den sjätte månaden efter den månad då Förenade kungariket har lämnat EU.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2019:169) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att lagen (2019:169) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen ska utgå.

3 Bakgrund

3.1 Beredskapsåtgärder inför Förenade kungarikets utträde ur EU

Processen kring Förenade kungarikets utträde har pågått sedan landet den 29 mars 2017 aktiverade artikel 50 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget)¹. Sedan den tidpunkten har utgångspunkten varit att landet lämnar EU i enlighet med den i artikel 50.3 utsatta tidsgränsen om två år, dvs. kl. 00.00 den 30 mars 2019. Under denna tid har EU och Förenade kungariket med stöd av artikel 50 i EU-fördraget förhandlat fram ett utträdesavtal² som skulle träda i kraft vid den ursprungliga utträdestidpunkten. Därmed skulle relationen mellan Förenade kungariket och EU:s medlemsstater vara reglerad under en övergångsperiod. Utträdesavtalet har framförhandlats med en tillhörande politisk förklaring men har ännu inte kunnat träda i kraft då det brittiska parlamentet inte har godkänt avtalet. Avtalet omfattar t.ex. hur medborgares rättigheter ska regleras efter utträdestidpunkten och i viss mån efter övergångsperioden. Häribland regleras exempelvis hur den fortsatta samordningen av sociala trygghetsförmåner ska ske.³

Eftersom utträdesavtalet ännu inte har godkänts lämnade Förenade kungariket i mars 2019 in en begäran om förlängning av utträdestiden. Europeiska rådet enades om en förlängning till och med den 22 maj 2019 under förutsättning att avtalet skulle godkännas av det brittiska underhuset veckan efter att rådet fattade

¹ EUT C 202, 7.6.2016, s. 13 (konsoliderad version)

² Avtal om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen (EUT, C 144 I, 25.4.2019, s. 1)

³ Se avdelning III i andra delen i utträdesavtalet.

beslutet⁴. För det fall så inte gjordes var överenskommelsen att en förlängning skulle göras till och med den 12 april 2019. Det brittiska underhuset godkände inte utträdesavtalet enligt ovan. Efter att Förenade kungariket lämnat ytterligare en begäran om förlängning, enades rådet⁵ om att förlänga fristen för utträdet till och med den 31 oktober 2019, för att möjliggöra utträdesavtalets godkännande. Denna tidsfrist var villkorad med att Förenade kungariket skulle behöva genomföra det annalkande valet till Europaparlamentet, vilket genomfördes i maj 2019. Det finns inga i fördraget fastslagna begränsningar vad gäller antalet förlängningar som kan göras i artikel 50.3 i EU-fördraget. Om Förenade kungariket inkommer med ytterligare en begäran om förlängning behöver således Europeiska rådet återigen ta ställning till en sådan begäran. Ett beslut om att förlänga utträdesfristen fattas med enhällighet.

Vid utträdet blir Förenade kungariket ett tredjeland. Vid ett avtalslöst utträde upphör unionsrätten att gälla på situationer som inbegriper landet. Europeiska kommissionen har därför, under den tid som risken för ett avtalslöst utträde varit överhängande, bedrivit ett aktivt beredskapsarbete och har publicerat meddelanden om de beredskapsåtgärder som bedömts nödvändiga att vidta på såväl unionsgemensam som medlemsstatsnivå för att mildra konsekvenserna på olika områden⁶. Det finns i dag ett antal unionsgemensamma rättsakter som gäller ensidigt för medlemsstaterna och som ska underlätta en övergång efter utträdet inom specifika områden, häribland på området för samordningen av de sociala trygghetssystemen. Detta sistnämnda regelverk ska således också tillämpas ensidigt i förhållande till Förenade kungariket vid ett avtalslöst utträde, se avsnitt 3.3. På området för samordningen har vidare nationella åtgärder vidtagits som säkerställer bl.a. rätten till fortsatt utbetalning av sociala trygghetsförmåner under en övergångsperiod till Förenade kungariket, eftersom detta faller inom ramen för den nationella kompetensen, se avsnitt 3.2 nedan.

⁴ Europeiska rådets beslut (EU) 2019/476 antaget i samförstånd med Förenade kungariket av den 22 mars 2019 om förlängning av tidsfristen enligt artikel 50.3 i EU-fördraget (EUT L 80 I, 22.3.2019, s. 1)

⁵ Europeiska rådets beslut (EU) 2019/584 antaget i samförstånd med Förenade kungariket av den 11 april 2019 om förlängning av tidsfristen enligt artikel 50.3 i EU-fördraget (EUT L 101, 11.4.2019, s. 1)

⁶ Se bl.a. COM (2019) 276 final, Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska centralbanken, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, regionkommittén och Europeiska investeringsbanken – Lägesrapport om förberedelserna för beredskapsåtgärder inför Förenade kungarikets utträde ur Europeiska unionen, 12.6.2019

När nu utträdet vid ett flertal tillfällen förskjutits finns det först och främst ett behov av att säkerställa att den svenska lagstiftningen som avser den fortsatta utbetalningen av svenska sociala trygghetsförmåner fortfarande är ändamålsenlig på så sätt att bestämmelserna i möjligaste mån fortfarande uppnår syftet att under en övergångsperiod mildra konsekvenserna för berörda medborgare vid ett avtalslöst utträde. Vidare finns det behov av att säkerställa att lagstiftningen är uppdaterad och inte överlappar regleringar som tillkommit på unionsnivå. Efter en sådan analys har det bedömts påkallat att genomföra vissa ändringar i befintlig svensk lagstiftning. Förslag till sådana ändringar lämnas i denna promemoria.

3.2 Regelverk för fortsatt rätt till sociala trygghetsförmåner i händelse av ett avtalslöst utträde

För att underlätta och främja grundläggande principer har ett system för samordning av de sociala trygghetssystemen utvecklats på EU-nivå, med grund i artikel 48 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget)⁷. Gränsöverskridande situationer skyddas av det sekundärrättsliga regelverket om samordning av de sociala trygghetssystemen i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004⁸. Regelverket är inte avsett att harmonisera medlemsstaternas olika sociala trygghetssystem utan för att möjliggöra en samordning av dessa. I händelse av ett avtalslöst utträde kommer förordningen, liksom all annan primär- och sekundärrätt, inte längre vara tillämplig i förhållande till Förenade kungariket. Situationer eller perioder som kan ha tjänats in före utträdes-tidpunkten är emellertid skyddade i visst hänseende, genom antagandet av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/500⁹. Härutöver finns det i viss mån ett kompletterande skydd i medlemsstaterna i form av nationell lagstiftning som kan tillämpas

⁷ EUT C 202, 7.6.2016, s. 47 (konsoliderad version)

⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (EGT L 166, 30.4.2004, s. 1, Celex nr 02004R0883-20170411 [senast konsoliderad version])

⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/500 av den 25 mars 2019 om fastställande av beredskapsåtgärder när det gäller samordning av de sociala trygghetssystemen efter Förenade kungarikets utträde ur unionen (EUT 85 I, 27.03.2019, s. 35)

i händelse av ett avtalslöst utträde. Innehållet i de nationella lagstiftningarna varierar i viss utsträckning. I princip samtliga EU:s 27 medlemsstater har dock säkerställt att ålderspension ska fortsätta betalas ut till personer i Förenade kungariket trots att landet i formell mening blir ett tredjeland. För svenskt vidkommande betalas de inkomstgrundade förmånerna ut var helst i världen förmånstagaren befinner sig, vilket gör att inga särregleringar är nödvändiga i förhållande till dessa förmåner.

I de fall det finns ingångna avtal om social trygghet mellan Sverige och ett tredjeland kan andra förmåner än de inkomstgrundade förmånerna betalas ut med stöd av avtalet. I förhållande till Förenade kungariket finns det en konvention med tillhörande protokoll om medicinsk vård. Konventionen har, genom en överenskommelse mellan Sverige och Förenade kungariket och Nordirland, upphört att gälla för personer som kommit att omfattas av förordningarna 1408/71¹⁰ och 574/72¹¹ (se prop. 2018/19:53 s. 12).

Lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen innehåller bestämmelser som syftar till att mildra konsekvenserna för personer som använt rätten till den fria rörligheten före den tidpunkt som Förenade kungariket lämnade EU. Den nationella lagstiftningen har tillkommit för att i allra möjligaste mån säkerställa att principer som är viktiga för att skydda rätten till förmåner och som grundar sig på perioder eller inkomster, händelser m.m. som uppkommit under Förenade kungarikets medlemskap i EU, ska kunna tillämpas även efter utträdestidpunkten. I detta hänseende tangerar därmed några av lagens bestämmelser det materiella innehållet i den tillkomna förordning 2019/500. Den nationella lagstiftningen har emellertid som syfte att härutöver skapa en omställningsperiod för de förmånstagare som hade rätt att få en svensk trygghetsförmån utbetald till Förenade kungariket vid utträdestidpunkten genom att möjliggöra fortsatta utbetalningar till förmånstagare i landet. Lagen innehåller

¹⁰ Rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen. (EGT L 149, 5.7.1971, s. 2, Celex nr 01971R1408-20080707 [senast konsoliderad version med komplett text]). Förordningen är numera ersatt av förordning 883/2004.

¹¹ Rådets förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 om tillämpningen av förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen (EGT L 74, 27.3.1972, s 1, Celex nr 01972R0574-20090302 [senast konsoliderad version med komplett text]). Förordningen är numera ersatt av förordning 987/2009.

även bestämmelser gällande rätten att få vissa vårdkostnader ersatta i samband med vård i Förenade kungariket som skett före eller under utträdet.

3.2.1 Nationella bestämmelser om fortsatt utbetalning av sociala trygghetsförmåner samt ersättning för vissa vårdkostnader

Med anledning av att Förenade kungarikets utträde ur EU riskerar att bli ett avtalslöst utträde, fattade riksdagen den 27 mars 2019 beslut om lagstiftning som innebär att svenska sociala trygghetsförmåner kan fortsätta betalas ut till personer i Förenade kungariket till och med utgången av 2019; den ovan nämnda lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen. Lagen trädde i kraft den 29 mars 2019. Enligt 4–6 §§ nämnda lag har personer fortsatt rätt till utbetalning av garantipension eller garantipension till omställningspension, sociala trygghetsförmåner som betalas ut med stöd av förordning 883/2004 samt rätt till ersättning för vissa vårdkostnader. Arbetslöshetsersättning är undantagen från möjligheten till fortsatt utbetalning och sådan ersättning kan således inte betalas ut till personer i Förenade kungariket efter utträdestidpunkten. De ovan angivna bestämmelserna gäller under en övergångsperiod, som i nuläget sträcker sig till utgången av 2019.

Bestämmelserna i 4 och 5 §§ innebär att det under en period efter utträdet är möjligt att fortsätta betala ut förmåner till förmånstagare i Förenade kungariket som vid utträdestidpunkten hade rätt att få eller fick svenska sociala trygghetsförmåner utbetalade där. Förmåner som endast avser tid efter utträdet kan däremot inte beviljas med stöd av dessa bestämmelser (se prop. 2018/19:53 s. 26). Till grund för regleringen ligger bedömningen att det finns starka skäl för att införa en omställningsperiod efter ett avtalslöst utträde för att enskilda ska få möjlighet att fatta väl avvägda beslut för sin situation. Vidare har bedömningen gjorts att de tillämpande myndigheterna kan behöva tid för att kunna vidta nödvändiga förändringar vad gäller ärendehantering, i synnerhet i förhållande till ändringar i hanteringen av ärenden som kan komma att uppstå i samband med omställningsperiodens upphörande. Myndigheterna kan behöva detta tidsmässiga utrymme för att identifiera aktuella ärenden,

kommunicera med enskilda förmånstagare och utforma nödvändiga verksamhetsanpassade lösningar.

Bestämmelserna i 6 § innebär att vissa kostnader för vård som har getts i Förenade kungariket ska kunna ersättas enligt förordning 883/2004 eller enligt lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (ersättningslagen) under en övergångsperiod efter Förenade kungarikets utträde ur EU. En förutsättning är att kostnaden skulle ha ersatts när Förenade kungariket var medlem i EU. Ersättning kan ges för vård som har inletts och avslutats i Förenade kungariket före utträdestidpunkten. Ersättning kan även ges för vård som har inletts i Förenade kungariket före utträdestidpunkten och som fortfarande pågår efter denna tidpunkt på grund av att vården av medicinska skäl inte tillfälligt kan avbrytas för att återupptas i Sverige. Bestämmelserna som avser kostnader för vård ska tillämpas även efter omställningsperiodens slut, dvs. i nuläget vid utgången av 2019, när det gäller en ansökan om ersättning som har kommit in till Försäkringskassan före denna tidpunkt men inte avgjorts slutligt dessförinnan.

3.2.2 Nationella bestämmelser säkerställer rätten till fortsatt sammanläggning av intjänade perioder i Förenade kungariket och beaktande av likvärdiga förmåner m. m.

Bestämmelsen i 2 § lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen möjliggör för en person att även efter utträdet kunna likställa förmåner, inkomster, omständigheter och händelser som uppkommit i Förenade kungariket före utträdet. Paragrafen hänvisar till artikel 5 i förordning 883/2004 om principen om likställande av förmåner m.m. Någon tidsbegränsning har inte införts i bestämmelsen eftersom en person måste kunna lägga denna information till grund för en ansökan om förmån under en lång tid efter utträdestidpunkten. I propositionen Åtgärder för att mildra konsekvenserna på det sociala området med anledning av brexit (prop. 2018/19:53) gjorde regeringen bedömningen att den tillämpning som ska göras med stöd av bestämmelsen i 2 § nämnda lag inte bör föranleda en annan tillämpning än tillämpningen av den angivna principen före utträdet (s. 23).

Bestämmelsen i 3 § lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen innebär att perioder som har fullgjorts i Förenade kungariket före landets utträde ur Europeiska unionen ska kunna läggas samman för att uppfylla kvalifikationskravet till en förmån, även om ansökan görs långt senare efter utträdet. Detta gör att perioder som tjänats in under tiden då Förenade kungariket var medlem i EU, inte går förlorad efter utträdestidpunkten. Inte heller denna bestämmelse är begränsad i tid eftersom syftet skulle förfelas om det fanns ett sista datum för att sammanlägga perioder som uppkommit före utträdestidpunkten. Om en person bor kvar i Förenade kungariket efter utträdet, kommer perioden av arbete eller bosättning efter utträdet inte kunna sammanläggas med stöd av bestämmelsen i fråga då bestämmelsen tydligt avgränsar sig till de perioder som är intjänade före utträdet. Bestämmelsen möjliggör fortsatt tillämpning av både den generella principen om sammanläggning som kommer till uttryck i artikel 6 i förordning 883/2004 och de mer specifika artiklarna om sammanläggning, t.ex. artikel 61 i förordning 883/2004 (se prop. 2018/19:53 s. 40).

3.3 Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av beredskapsåtgärder när det gäller samordning av de sociala trygghetssystemen efter Förenade kungarikets utträde ur unionen

I syfte att mildra konsekvenserna för enskilda genom att säkerställa att samtliga EU:s 27 medlemsstater skyddar sådana rättigheter som tjänats in under tiden då Förenade kungariket var medlem i EU, föreslog kommissionen i januari 2019 en förordning som bygger på en ensidig tillämpning. Förordning 2019/500 trädde i kraft den 28 mars 2019. Förordningen, som inte är tidsbegränsad, tillämpas först om Förenade kungariket träder ut ur EU utan ett utträdesavtal.

Innehållet i förordningen innebär att vissa av de i förordning 883/2004 reglerade principerna ska tillämpas även efter utträdestidpunkten för en viss utpekad personkrets. Personkretsen utgör unionsmedborgare, brittiska medborgare, statslösa och flyktingar samt deras familjemedlemmar och efterlevande. Vidare är det en

förutsättning att den berörda personen omfattas eller har omfattats av en eller flera medlemsstaters lagstiftning och som är eller har varit i en situation som berör Förenade kungariket före landets utträde ur EU (se artikel 2). Situationer som inbegriper Förenade kungariket och inträffar efter utträdet omfattas således inte av förordningens bestämmelser.

De principer som regleras i förordning 883/2004 och som fortsättningsvis ska tillämpas enligt förordning 2019/500 är principen om likabehandling (artikel 4), principen om likställande (artikel 5.1) samt principen om sammanläggning (artikel 5.2). Vidare ska alla bestämmelser i förordning 883/2004 och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009¹² som är nödvändiga för att ge verkan åt principerna i artiklarna 5.1 och 5.2 fortsätta att tillämpas (artikel 5.3).

Principerna kan tillämpas vid en ansökan om förmån som görs efter Förenade kungarikets utträde ur EU. En sådan ansökan om förmåner grundas dock enbart på omständigheter eller perioder i förhållande till Förenade kungariket som har inträffat respektive fullgjorts före utträdet.

¹² Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (EUT L 284, 30.10.2009, s. 1, Celex nr 02009R0987-20180101 [senast konsoliderad version])

4 Överväganden och förslag

4.1 Perioden för att möjliggöra omställning i samband med ett avtalslöst utträde ändras

Förslag: Den tidsmässiga begränsningen av vissa bestämmelser i lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen ska ändras.

Rätten att få en förmån utbetald enligt 4 och 5 §§ ska gälla till utgången av den sjätte månaden efter den månad då Förenade kungariket har lämnat EU, dock vad gäller 4 § senast till utgången av 2020.

Bestämmelserna om ersättning för vissa vårdkostnader i 6 § ska endast gälla om en ansökan har kommit in till Försäkringskassan senast vid utgången av den sjätte månaden efter den månad då Förenade kungariket har lämnat EU.

Vidare ska lagen om ändring i lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen som innehåller de nuvarande tidsmässiga begränsningarna av nämnda paragrafer utgå.

Skälen för promemorians förslag: Det av Europeiska rådet fastställda datumet för Förenade kungarikets utträde ur Europeiska unionen (EU) är den 31 oktober 2019. Ett utträde detta datum innebär att Förenade kungariket från och med den 1 november 2019 inte längre är medlem i unionen. Det är denna tidpunkt som medlemsstaterna har att förhålla sig till i beredskapsarbetet, även om det måste beaktas att förändringar kan komma att ske.

Bestämmelserna om fortsatt utbetalning av svenska sociala trygghetsförmåner till personer i Förenade kungariket och ersättning av vissa vårdkostnader, som regleras i 4–6 §§ lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har

lämnat Europeiska unionen, är tidsbegränsade till utgången av 2019 (se lagen [2019:169] om ändring i lagen [2019:168] om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen). Bedömningen i förarbetena till dessa bestämmelser var att enskilda behöver en tillräckligt lång tid för omställning och för att fatta väl avvägda beslut i en situation som har varit omgärdad av stor osäkerhet. Det bedömdes vidare som rimligt att tidsperioden skulle motsvara tiden till utgången av 2019, utifrån ett beräknat utträde från och med den 30 mars 2019. (Se prop. 2018/19:53 s. 18 f.) Detta innebar en omställningsperiod omfattande nio månader.

Om Förenade kungariket lämnar EU den 1 november 2019 utan att ett utträdesavtal har godkänts, skulle tiden för omställning enligt nu gällande reglering uppgå till endast två månader. En person som vid utträdestidpunkten får svenska sociala trygghetsförmåner utbetalda i Förenade kungariket skulle således få det under en tid som måste anses vara orimligt kort för att personen ska kunna inse hur den egna situationen påverkas och utifrån det fatta väl avvägda beslut. Vidare bedöms en tidsperiod om två månader vara alltför kort för att tillämplande myndigheter ska ges tid att hantera ärenden om utbetalning till Förenade kungariket. Det kan ta tid att t.ex. identifiera berörda ärenden, kommunicera till förmånstagare och hantera eventuella frågeställningar som kopplas till enskilda ärenden. En skälig tid för omställning i den nu aktuella situationen måste anses som särskilt viktig eftersom den kan inbegripa inskränkningar i en enskilds privatekonomiska sfär och kan påverka tillämplande myndigheters förutsättningar att bedriva en rättssäker hantering av ärenden. En omställningsperiod om två månader bedöms inte vara skälig, vare sig för enskilda eller för myndigheter. Bestämmelsernas giltighet bör därför förlängas för att möjliggöra en rimlig tid för omställning efter de förändringar som skett inom ramen för utträdesprocessen sedan mars 2019.

En rimlig tid för omställning efter det faktiska utträdet torde vara omkring sex månader för att enskilda ska kunna anpassa sig till den nya situation som skulle uppstå vid ett avtalslöst utträde. En period om cirka sex månader bedöms även innebära en rimlig tid för hantering av ärenden från myndigheternas sida och att göra nödvändiga verksamhetsrelaterade anpassningar. I sammanhanget kan det vidare noteras att det, vid och efter ett avtalslöst utträde, finns en risk för

att myndigheternas kommunikation med Förenade kungariket försvåras, eftersom existerande elektroniska informationssystem för hantering av ärenden rörande sociala trygghetsförmåner inte kommer att kunna användas på samma sätt som före utträdet. Det kan medföra att handläggningen hos myndigheterna kan ta mer tid än före utträdet. Även av denna anledning är det motiverat med en förlängning då det i samband med utträdet finns ett ökat behov för myndigheterna att hitta nya rutiner.

Omställningsperioden som föreslås är något kortare än tidigare. Även om utträdet ännu inte har skett, bedöms det på en övergripande nivå nu finnas en ökad medvetenhet hos enskilda om risken för ett avtalslöst utträde. Trots detta, är den samlade bedömningen att många ändå kan ha svårt att få fullständig information och insikt i vad ett avtalslöst utträde skulle innebära för just deras situation.

Även om den gemensamma målsättningen hos EU och de 27 kvarvarande medlemsstaterna är att säkerställa ett utträde med avtal, så förefaller det i nuläget tämligen osäkert vilket utfall som kan väntas i slutet av oktober 2019 eller om det kan bli fråga om fler förlängningar av tidsfristen i artikel 50.3 i EU-fördraget. Mot denna bakgrund är det särdeles viktigt att bestämmelserna som ska gälla vid ett avtalslöst utträde är mer flexibla än nuvarande bestämmelser som är giltiga till utgången av 2019. Genom att utforma en flexibel lösning för omställningsperioden som inte anger ett utpekat slutdatum, utan omfattar en period som utgår från den tidpunkt då det faktiska utträdet sker, är bestämmelsernas tillämplighet inte beroende av ett visst händelseförlopp när det gäller utträdesprocessen. Med en sådan lösning skulle bestämmelserna kunna tillämpas utan att några ytterligare åtgärder vidtas även om utträdestidpunkten förskjuts ytterligare. På så sätt skyddas enskildas sociala trygghetsförmåner i enlighet med de angivna bestämmelserna i lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen utan ett utträdesavtal oavsett vid vilken tidpunkt utträdet sker.

Mot bakgrund av det som angetts ovan, föreslås omställningsperioden vara till utgången av den sjätte månaden efter den månad då Förenade kungariket har lämnat EU. Exempelvis, om Förenade kungariket har lämnat EU utan avtal i november 2019, upphör omställningsperioden vid utgången av maj 2020.

Av lagtekniska skäl ska omställningsperioden anges i de aktuella paragraferna. Vidare ska lagen om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen, som ännu inte har trätt i kraft, utgå. Det som föreslås är inte avsett att medföra några andra effekter än vad bestämmelserna i den nyss nämnda lagen skulle innebära, utan endast att ändra tiden för omställningsperioden.

Bestämmelserna som möjliggör utbetalning av garantipension och garantipension till omställningspension inom bl.a. EES och som ligger till grund för 4 § lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen, ska enligt regeringens förslag i propositionen Ytterligare fortsatt utbetalning av garantipension inom EES och Schweiz samt inom Förenade kungariket (prop. 2018/19:131), som avlämnades till riksdagen i maj 2019, upphöra att gälla vid utgången av 2020 (se lagförslag 2.3. i den angivna propositionen). Rätten enligt 4 § nämnda lag att få dessa förmåner utbetalda till Förenade kungariket efter ett avtalslöst utträde bör därmed ha en motsvarande yttersta tidsbegränsning.

I fråga om ersättning för vårdkostnader föreslås att bestämmelserna i 6 § lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen endast ska gälla om en ansökan har kommit in till Försäkringskassan inom den föreslagna omställningsperioden. Utformningen har sin grund i den särskilda bestämmelsen om 6 § som finns i lagen om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen. Den faktiska innebörden är avsedd att vara densamma, dock med koppling till en annan tidpunkt. Det innebär att bestämmelserna i 6 § gäller för ett ärende som har inletts med en sådan ansökan som avses ovan fram till dess att ärendet har avgjorts slutligt.

4.2 Vissa anpassningar till EU-förordningen om beredskapsåtgärder när det gäller samordning av de sociala trygghetssystemen görs

Förslag: Bestämmelserna i 2 och 3 §§ lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen ska inte gälla för personer som omfattas av

Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av beredskapsåtgärder när det gäller samordning av de sociala trygghetssystemen efter Förenade kungarikets utträde ur unionen.

Skälen för promemorians förslag: Den 28 mars 2019 trädde förordning 2019/500, om beredskapsåtgärder när det gäller samordning av de sociala trygghetssystemen efter Förenade kungarikets utträde ur unionen, i kraft. Förordningen, som blir tillämplig vid ett utträde utan avtal, gäller ensidigt för alla 27 kvarvarande medlemsstater i EU i förhållande till Förenade kungariket. EU-förordningar är direkt tillämpliga i medlemsstaterna. Genom förordning 2019/500 blir principen om likställande och principen om sammanläggning tillämpliga för vissa utpekade personkategorier vid ett utträde utan avtal. Förordningen är tillämplig enbart på perioder som har fullgjorts och på förmåner, inkomster, omständigheter eller händelser som har förvärvats respektive inträffat före Förenade kungarikets utträde. Enligt förordning 2019/500 ska även alla andra bestämmelser i förordning 883/2004 och förordning 987/2009 som är nödvändiga för att ge verkan åt de angivna principerna fortsätta att tillämpas. Fortsatt tillämpning av principen om likställande och principen om sammanläggning regleras även i 2 och 3 §§ lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen. Detta innebär en viss dubbelreglering. En sådan bör i möjligaste mån undvikas.

Det bör därför i 2 och 3 §§ lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen tydliggöras att bestämmelserna i dessa paragrafer inte gäller för personer som omfattas av förordning 2019/500. De personer som omfattas av den förordningen är EU-medborgare, statslösa personer, flyktingar och medborgare i Förenade kungariket i vissa fall samt deras familjemedlemmar och efterlevande (se artikel 2 i förordningen). Förordning 2019/500 gäller däremot inte för tredjelandsmedborgare som omfattas av förordning 883/2004 genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1231/2010¹³. Förordning 2019/500 gäller inte heller för sådana tredjelandsmedborgare

¹³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1231/2010 av den 24 november 2010 om utvidgning av förordning (EG) nr 883/2004 och förordning (EG) nr 987/2009 till att gälla

som förordning 1408/71 tillämpas på med stöd av bestämmelsen i artikel 90.1 a i förordning 883/2004.¹⁴ För de personer som inte omfattas av förordning 2019/500 men av lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen, är det 2 och 3 §§ nämnda lag som kan komma att tillämpas.

Det nu lämnade förslaget avses inte medföra några förändringar i praktiken för de personer som undantas från 2 och 3 §§ lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen eftersom dessa omfattas av en motsvarande reglering i förordning 2019/500.

Det som regleras i 4–6 §§ nämnda lag regleras inte i förordning 2019/500, varför det inte blir en fråga om någon dubbelreglering i fråga om dessa bestämmelser.

4.3 Det tydliggörs att vissa bestämmelser endast gäller vid ett avtalslöst utträde

Förslag: Det ska i 2–4, 5 och 6 §§ lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen anges att bestämmelserna är tillämpliga endast för det fall att Förenade kungariket lämnar EU utan ett avtal som reglerar utträdet.

Skälen för promemorians förslag: Regeringen har i prop. 2018/19:131 föreslagit en ny 4 a § lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen, som uttryckligen anges gälla endast om Förenade kungariket lämnar EU med ett utträdesavtal. Mot denna bakgrund bör det

de tredjelandsmedborgare som enbart på grund av sitt medborgarskap inte omfattas av dessa förordningar (EUT L 344, 29.12.2010, s. 1)

¹⁴ Som framgår av namnet på förordning 1231/2010 avser den tillämpning av bl.a. förordning 883/2004 på vissa tredjelandsmedborgare. Förordning 1231/2010 ersatte rådets förordning (EG) nr 859/2003 av den 14 maj 2003 om utvidgning av bestämmelserna i förordning (EEG) nr 1408/71 och förordning (EEG) nr 574/72 till att gälla de medborgare i tredje land som enbart på grund av sitt medborgarskap inte omfattas av dessa bestämmelser (EUT L 124, 20.5.2003, s. 1). Förenade kungariket har antagit förordning 859/2003, men inte förordning 1231/2010. Enligt artikel 2 i förordning 1231/2010 har förordning 859/2003 upphört att gälla endast mellan medlemsstater som är bundna av förordning 1231/2010. Förordning 859/2003 gäller således fortfarande i vissa fall. I de fallen ska förordning 1408/71, enligt den angivna bestämmelsen i förordning 883/2004, fortsätta att gälla och ha kvar sin rättsverkan.

för tydlighetens skull även i lagens övriga paragrafer uttryckligen anges vilken situation de bestämmelserna är avsedda att täcka.

Det huvudsakliga syftet med de bestämmelser som berörs av förslagen i promemorian är att mildra konsekvenserna om Förenade kungariket lämnar EU utan ett utträdesavtal. Detta är visserligen inte uttryckligen angivet i lagtexten, men ett godkänt utträdesavtal skulle med stöd av principen om EU-rättens företräde tillämpas i stället för nämnda bestämmelser vid en normkonflikt. Avsikten är inte att bestämmelserna ska erbjuda ett mer omfattande skydd än vad det mellan EU och Förenade kungariket ingångna avtalet skulle innebära, om Förenade kungariket lämnar EU med ett avtal. Det föreslås till följd av detta att det i bestämmelserna uttryckligen ska framgå att de gäller endast om Förenade kungariket lämnar EU utan ett utträdesavtal.

I fråga om 4 §, som utgör en rent nationell reglering, täcks som angetts ovan avtalsituationen in genom den tidigare föreslagna 4 a §. Att de två situationerna, med och utan utträdesavtal, behandlas i olika paragrafer trots att de avser samma förmåner beror på att deras upphörande vilar på olika grunder.

4.4 Vissa andra ändringar görs

Förslag: De hänvisningar till socialförsäkringsbalken som finns i 4 § lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen ska utökas.

Skälen för promemorians förslag: Regeringen har i prop. 2018/19:131 föreslagit bl.a. att vissa bestämmelser i de paragrafer i socialförsäkringsbalken som bestämmelsen i 4 § lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen hänvisar till ska flyttas till andra särskilda paragrafer; nya 5 kap. 18 a §, 67 kap. 16 a och 17 a §§ samt 81 kap. 9 a § (se lagförslag 2.2 i angiven proposition). Regeringen har föreslagit att de ändringarna, som inte innebär några ändringar i sak, ska träda i kraft den 1 januari 2020. Med anledning av detta bör hänvisningarna i 4 § lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen omfatta även de nya

paragraferna, för att det sakliga innehållet i den paragrafen ska vara oförändrat efter utgången av 2019.

4.5 Ikraftträdande

Förslag: Ändringarna i lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen ska träda i kraft den 1 januari 2020.

Skälen för promemorians förslag: De föreslagna ändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt så att de som berörs kan anpassa sig efter den nya regleringen. I detta ligger att den nya omställningsperioden, som föreslås utgå från ett faktiskt utträde, bör börja gälla så tidigt som möjligt i förhållande till den utträdestidpunkt som nu är för handen, dvs. den 1 november 2019. Det tidigaste möjliga datumet för ett ikraftträdande bedöms vara den 1 januari 2020.

Det kan i detta sammanhang noteras att de nya paragraferna i socialförsäkringsbalken som 4 § lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen ska hänvisa till har föreslagits träda i kraft den 1 januari 2020 (se lagförslag 2.2. i prop. 2018/19:131). Ett tidigare ikraftträdandedatum än detta kan följaktligen inte komma i fråga när det gäller den nämnda 4 §.

5 Konsekvenser

5.1 Finansiella konsekvenser och konsekvenser för individen

Syftet med förslagen i promemorian är att anpassa lagstiftningen i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungarikets har lämnat Europeiska unionen till den pågående utträdesprocessen, för det fall att det blir ett avtalslöst utträde den 31 oktober 2019. Det senarelagde utträdesdatumet innebär att de bestämmelser som är tidsbegränsade i nämnda lag riskerar att inte vara ändamålsenliga i förhållande till det syfte som de är avsedda att säkerställa, dvs. att mildra konsekvenserna för enskilda och myndigheter samt att möjliggöra en tid för omställning i samband med ett avtalslöst utträde. Det är således av yttersta vikt att säkerställa att även vid ett senarelagt utträdesdatum, ska så väl enskilda som tillämpande myndigheter ges en rimlig tid för omställning. Fortsatt utbetalning av sociala trygghetsförmåner till Förenade kungariket föreslås kunna göras till och med den sjätte månaden efter månaden då Förenade kungariket har trätt ur EU. I fråga om ersättning för vårdkostnader föreslås samma tid för omställning men att bestämmelsen är fortsatt tillämplig på ansökningar som inkommit före eller under omställningsperioden, men som inte har avgjorts slutligt före periodens slut.

Om förslagen i promemorian inte skulle genomföras innebär det att utbetalningarna av sociala trygghetsförmåner upphör vid utgången av 2019 eftersom nu gällande reglering endast medger fortsatt utbetalning till utgången av året. Utfallet i utträdesprocessen ännu är okänt och flera alternativ kan fortfarande inträffa. Om utträdet blir senarelagt ytterligare föreligger det en risk för att de tidsbegränsade bestämmelserna inte kommer att kunna tillämpas.

Därmed finns det en risk att utbetalningarna av sociala trygghetsförmåner till förmånstagare i Förenade kungariket skulle behöva upphöra omedelbart i samband med utträdet eftersom den rättsliga grunden för fortsatt utbetalning inte har hunnit träda i kraft. Det är vidare viktigt att notera att några av de inkomstgrundade förmånerna kommer att kunna betalas ut till Förenade kungariket, oaktat de i promemorian förekomna förslagen, så länge dessa exporteras med stöd av nationella bestämmelser.

5.2 Konsekvenser för Pensionsmyndigheten

Förslagen avser framför allt en förlängning i tid av de bestämmelser som finns i lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen och som avser fortsatt utbetalning av sociala trygghetsförmåner till personer i Förenade kungariket. I princip innebär den föreslagna förlängningen oförändrade förhållanden i jämförelse med tillämpningen som görs i dag. Eftersom utfallet av utträdesprocessen ännu är oklar riskerar det att innebära att myndigheten med kort framförhållning behöver ställa om verksamheten och under en mer akut fas påbörja förändringar i hantering av ärenden om inte förslagen genomförs. Genom förslagen ges myndigheten en möjlighet att under en längre tid göra nödvändiga omställningar i verksamheten och kommunicera till enskilda avseende sådana förändringar som uppstår efter utgången av den föreslagna förlängningen.

5.3 Konsekvenser för Försäkringskassan

Förslagen avser framför allt en förlängning i tid av de bestämmelser som finns i lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen och som avser fortsatt utbetalning av sociala trygghetsförmåner till personer i Förenade kungariket. I princip innebär den föreslagna förlängningen oförändrade förhållanden i jämförelse med tillämpningen som görs i dag. Eftersom utfallet av utträdesprocessen ännu är oklar riskerar det att innebära att myndigheten med kort framförhållning behöver ställa om verksamheten och under en mer akut fas påbörja förändringar i hantering av ärenden om inte förslagen genomförs.

Genom förslagen ges myndigheten en möjlighet att under en längre tid göra nödvändiga omställningar i verksamheten och kommunicera till enskilda avseende sådana förändringar som uppstår efter utgången av den föreslagna förlängningen.

Bedömningen är att antalet personer i Sverige som söker planerad vård i Förenade kungariket kommer att minska i takt med att utträdesdatumet närmar sig och antalet ärenden om ersättning för vård bedöms därför om något bli färre än i normala fall. Den föreslagna ändringen av bestämmelsen om ersättning för vissa vårdkostnader bedöms därför inte heller medföra några konsekvenser för Försäkringskassan.

5.4 Konsekvenser för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och för arbetslöshetskassorna

Bestämmelserna om fortsatt utbetalning enligt lagen om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen omfattar inte arbetslöshetsersättning. Förslagen om förlängt giltighet av dessa bestämmelser bedöms därför inte påverka antalet ärenden hos Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och arbetslöshetskassorna.

5.5 Övriga konsekvenser

Det finns i nuläget inte några tillgängliga statistikuppgifter på aggregerad nivå om hur många kvinnor respektive män som får sociala trygghetsförmåner utbetalade till Förenade kungariket och som därmed skulle komma att omfattas av förslagen. Det är vidare inte möjligt, av samma orsak som ovan, att på förhand säga vilka individer som i framtiden kan komma att göra anspråk på svenska trygghetsförmåner efter att ha varit bosatta i Förenade kungariket innan landets utträde ur EU och som därmed kan anses ha intjänade perioder eller andra omständigheter som kommer behöva beaktas för en ansökan om framtida förmån. Det är vidare mot denna bak-

grund mycket svårt att på ett samlat sätt göra en bedömning av konsekvenserna för kvinnor eller män för det fall att förslagen om förlängning inte genomförs.

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter ska konsekvenserna för barn redovisas i alla åtgärder som vidtas och som påverkar barn. Förslaget om ytterligare förlängning bedöms ha positiva konsekvenser för flertalet barn då det annars riskerar att sätta barn och familjer i en situation där förmåner inte skulle kunna fortsätta betalas ut till Förenade kungariket alternativt endast betalas ut under en kort tid som kan vara otillräcklig för att säkerställa att barn och familjer hinner vidta nödvändiga åtgärder under en omställningsperiod, det vill säga att anpassa sig till den nya situationen.

Såsom har angetts under avsnitt 5.3 ovan, är bedömningen att antalet personer i Sverige som söker planerad vård i Förenade kungariket kommer att minska i takt med att utträdesdatumet närmar sig och antalet ärenden om ersättning för vård bedöms därför om något bli färre än i normala fall. Den föreslagna ändringen av bestämmelsen om ersättning av vissa vårdkostnader bedöms därför inte heller medföra några konsekvenser för landstingen eller för företag.

6 Författningskommentar

6.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen

2 §

I *första stycket* anges att bestämmelsen om likställande av förmåner, inkomster, omständigheter eller händelser i artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004, i lydelsen enligt kommissionens förordning (EU) 2017/492, ska fortsätta att tillämpas i vissa fall. Det görs ett tillägg som innebär att bestämmelsen i stycket endast gäller om Förenade kungariket lämnar EU utan ett utträdesavtal, dvs. om ett utträdesavtal träder i kraft så blir paragrafen inte tillämplig. Författningskommentar till bestämmelsen i övrigt finns i prop. 2018/19:53 (s. 39). Därutöver görs en redaktionell ändring.

I ett nytt *andra stycke* anges att första stycket inte gäller för personer som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/500. De personer som avses är de som anges i förordningens artikel 2.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2 och 4.3.

3 §

I *första stycket* anges att bestämmelserna om sammanläggning av perioder i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004, i lydelsen enligt kommissionens förordning (EU) 2017/492, ska fortsätta att tillämpas i vissa fall. Det görs ett tillägg som innebär att bestämmelsen i stycket endast gäller om Förenade

kungariket lämnar EU utan ett utträdesavtal, dvs. om ett utträdesavtal träder i kraft så blir paragrafen inte tillämplig. Författningskommentar till bestämmelsen i övrigt finns i prop. 2018/19:53 (s. 39 f.). Därutöver görs en redaktionell ändring.

I ett nytt *andra stycke* anges att första stycket inte gäller för personer som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/500. De personer som avses är de som anges i förordningens artikel 2.

Övervägandena finns i avsnitt 4.2 och 4.3.

4 §

I paragrafen regleras rätten till fortsatt utbetalning av garantipension till ålderspension för personer födda 1938 eller senare och garantipension till omställningspension i vissa fall för personer i Förenade kungariket. Det görs ett tillägg i *första stycket* som innebär att bestämmelsen endast gäller om Förenade kungariket lämnar EU utan ett utträdesavtal, dvs. om ett utträdesavtal träder i kraft så blir paragrafen inte tillämplig. Vidare utökas hänvisningarna till vissa paragrafer i socialförsäkringsbalken med anledning av de ändringar i 5, 67 och 81 kap. socialförsäkringsbalken som träder i kraft den 1 januari 2020 enligt lagen (2019:XXX) om ändring i socialförsäkringsbalken.¹⁵ Detta innebär ingen ändring i sak. Författningskommentar till bestämmelsen i övrigt finns i prop. 2018/19:53 (s. 40).

I ett nytt *andra stycke* föreskrivs att rätten att få en förmån utbetald gäller till utgången av den sjätte månaden efter den månad då Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen, dock senast till utgången av 2020. Efter den tidpunkten kan således garantipension till ålderspension för personer födda 1938 eller senare och garantipension till omställningspension inte betalas ut med stöd av bestämmelsen i första stycket. Utgångspunkten för den angivna tidsperioden är månaden med den första dagen som Förenade kungariket inte längre är medlem i EU. Om denna dag exempelvis infaller i november år 1, upphör perioden vid utgången av maj år 2. Perioden kan emellertid aldrig sträcka sig längre än till utgången av 2020.

¹⁵ Dvs. de ändringar som regeringen har föreslagit genom lagförslag 2.2 i prop. 2018/19:131. Riksdagen har ännu inte fattat beslut om dessa förslag.

Övervägandena finns i avsnitt 4.1, 4.3 och 4.4.

5 §

I paragrafen regleras rätten till fortsatt utbetalning av förmån i vissa fall för personer som före den tidpunkt som Förenade kungariket lämnade EU hade rätt att få eller fick en förmån utbetald i Förenade kungariket med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004, i lydelsen enligt kommissionens förordning (EU) 2017/492. Det görs ett tillägg i *första stycket* som innebär att bestämmelsen endast gäller om Förenade kungariket lämnar EU utan ett utträdesavtal, dvs. om ett utträdesavtal träder i kraft så blir paragrafen inte tillämplig. Författningskommentar till bestämmelsen i övrigt finns i prop. 2018/19:53 (s. 40 f.). Därutöver görs en redaktionell ändring.

I andra stycket föreskrivs att rätten att få en förmån utbetald gäller till utgången av den sjätte månaden efter den månad då Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen. Efter den tidpunkten kan således de förmåner som avses inte betalas ut med stöd av bestämmelsen i första stycket. Utgångspunkten för den angivna tidsperioden är månaden med den första dagen som Förenade kungariket inte längre är medlem i EU. Om denna dag exempelvis infaller i november år 1, upphör perioden vid utgången av maj år 2.

Den tidigare bestämmelsen i andra stycket, innebärande att det som föreskrivs i första stycket inte gäller för arbetslöshetsersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, flyttas till ett nytt *tredje stycke*. Vidare ändras bestämmelsen för att anpassas till den nya bestämmelsen i andra stycket. Detta innebär ingen ändring i sak.

Övervägandena finns i avsnitt 4.1 och 4.3.

6 §

I paragrafen regleras att bestämmelserna om ersättning av utgifter för vårdförmåner i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004, i lydelsen enligt kommissionens förordning (EU) 2017/492, och bestämmelserna i lagen (2013:513) om ersättning för kostnader till följd av vård i ett annat land inom Europeiska

ekonomiska samarbetsområdet är fortsatt tillämpliga för viss vård. Det görs ett tillägg i *första stycket* som innebär att bestämmelsen endast gäller om Förenade kungariket lämnar EU utan ett utträdesavtal, dvs. om ett utträdesavtal träder i kraft så blir paragrafen inte tillämplig. Författningskommentar till bestämmelsen i övrigt finns i prop. 2018/19:53 (s. 41 f.). Därutöver görs en redaktionell ändring.

I ett nytt *andra stycke* föreskrivs att första stycket endast gäller om en ansökan har kommit in till Försäkringskassan senast vid utgången av den sjätte månaden efter den månad då Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen. Utgångspunkten för den angivna tidsperioden är månaden med den första dagen som Förenade kungariket inte längre är medlem i EU. Om denna dag exempelvis infaller i november år 1, upphör perioden vid utgången av maj år 2. Det är tidpunkten för när en ansökan har kommit in till Försäkringskassan som är avgörande för tillämpningen av bestämmelsen i första stycket, inte om ett ärende har hunnit avgöras slutligt under den angivna perioden.

Övervägandena finns i avsnitt 4.1 och 4.3.

Ikraftträdandebestämmelse

Ikraftträdandebestämmelsen anger att lagen ska träda i kraft den 1 januari 2020.

Övervägandena finns i avsnitt 4.5.

6.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2019:169) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen

I lagen föreskrivs att lagen (2019:169) om ändring i lagen (2019:168) om sociala trygghetsförmåner efter det att Förenade kungariket har lämnat Europeiska unionen ska utgå.

Övervägandena finns i avsnitt 4.1.